

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Warszawie

AUGUST EMIL FIELDORF

„NIL” (1895–1953)

Urodził się 20 marca 1895 r. w Krakowie. Swoją działalność patriotyczną rozpoczął w wieku 15 lat, kiedy został członkiem organizacji „Strzelec”. W jej strukturach ukończył kurs podoficerski. Jako ochotnik wstąpił w 1914 r. do Legionów Polskich, w ich szeregach walczył na froncie rosyjskim. Po kryzysie przysięgowym został wcielony do armii austriackiej i wysłany na front włoski. Pod koniec wojny zdezerterował, a po powrocie do kraju zgłosił się do krakowskich struktur POW. Wraz z odzyskaniem przez Polskę niepodległości znalazł się w szeregach powstającego Wojska Polskiego.

W latach 1919–1920 brał czynny udział w walkach o granice na odcinku wileńskim. Po wybuchu wojny polsko-bolszewickiej uczestniczył w najistotniejszych operacjach i bitwach tej wojny. Po zakończeniu działań wojennych pozostał w służbie czynnej, piął się w hierarchii stopni wojskowych i zajmował coraz bardziej odpowiedzialne funkcje. W wojnie obronnej w 1939 r. dowodził 51 Pułkiem Piechoty Strzelców Kresowych, po ciężkich walkach jego pułk został rozбит pod Iłżą. Fieldorf przez Kraków próbował przedostać się do Francji, został jednak zatrzymany na granicy słowackiej i internowany. Kilka tygodni później zbiegł z obozu internowania do Francji, gdzie tworzyły się struktury armii polskiej. Po ukończeniu kursów sztabowych w maju 1940 r. został awansowany na stopień pułkownika. Kiedy Francja skapitulowała, przedostał się do Anglii, gdzie wyznaczono mu niezwykle odpowiedzialne zadanie emisariusza Rządu i Naczelnego Wodza do kraju.

Po przybyciu do okupowanej Polski zasilił szeregi tworzących się struktur Związku Walki Zbrojnej. Od kwietnia 1942 do lutego 1944 r. pełnił funkcję dowódcy Kierownictwa Dywersji KG AK. Następnie powierzono mu przygotowanie zakonspirowanych struktur organizacji NIE, której zadaniem było przygotowanie kadr w warunkach specyfiki okupacji sowieckiej, po rozwiązaniu struktur AK. We wrześniu 1944 r. rozkazem Naczelnego Wodza Kazimierza Sosnkowskiego został awansowany na stopień generała brygady. Miesiąc później otrzymał nominację na zastępcę dowódcy AK gen. Leopolda Okulickiego i pełnił tę funkcję aż do rozwiązania struktur AK w styczniu 1945 r.

7 marca 1945 r. został aresztowany w Milanówku pod fałszywym nazwiskiem „Walenty Gdanicki” i po przesłuchaniu w siedzibie NKWD we Włochach w nocy z 17 na 18 marca 1945 r. przewieziony do Obozu NKWD nr 10 w Rembertowie. Na wieść o jego zatrzymaniu przedstawiciele podziemia rozpoczęli przygotowania do odbicia Fieldorfa. Jednak kilka dni przed planowanym atakiem więźniów wywieziono z obozu koleją w głąb ZSRR. Transport wyruszył z Rembertowa 25 marca 1945 r. i po blisko miesięcznej podróży przebiegającej w katastrofalnych warunkach sanitarnych Fieldorf trafił do obozu pracy w obwodzie swierdłowskim na Uralu. Na Syberii pracował fizycznie, m.in. przy wyrębie lasu i transporcie drewna. Zarówno w trakcie uwięzienia w obozie w Rembertowie, jak i podczas transportu na Syberię, a później podczas pobytu na Syberii dał się poznać towarzyszom niedoli jako człowiek zachowujący najwyższe poczucie godności, humanitaryzmu i solidarności. Więźniowi Tadeuszowi Bobrowskiemu oddał swoje leki, ratując mu życie. Oddawał własne głodowe racje żywnościowe bardziej potrzebującym oraz podtrzymywał na duchu popadających w depresję. Do Polski wrócił pod koniec października 1947 r. chory, mocno wyniszczony fizycznie. Początkowo zamieszkał w Białej Podlaskiej. Analizując położenie, w jakim znalazła się Polska, uznał dalszą działalność konspiracyjną za bezcelową.

W odpowiedzi na zapowiedź amnestii, jaką państwo polskie obiecało żołnierzom podziemia, zgłosił się w lutym 1948 r. do Rejonowej Komendy Uzuppełnień w Łodzi, gdzie ujawnił swoje prawdziwe dane osobowe i przynależność do struktur AK. W listopadzie 1950 r., kiedy aparat bezpieczeństwa upewnił się, kim jest Fieldorf, generał został aresztowany i osadzony w areszcie śledczym MBP, a następnie skierowany do więzienia przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. W akcie oskarżenia zarzucono mu wydawanie rozkazów likwidowania partyzantów radzieckich przez AK. Po sfingowanym procesie został skazany na karę śmierci przez powieszenie, co miało w opinii sprawców stanowić dodatkową formę upokorzenia generała. Mimo próśb rodziny o zastosowanie prawa łaski wyrok wykonano 24 lutego 1953 r. w więzieniu Warszawa-Mokotów przy ul. Rakowieckiej.

Generała „Nila” zrehabilitowano w 1989 r.

W 2006 r. prezydent Lech Kaczyński odznaczył go pośmiertnie **Orderem Orła Białego**.

Otrzymane odznaczenia: Order Orła Białego (2006), Krzyż Złoty Orderu Wojennego Virtuti Militari (1944), Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1923), Krzyż Niepodległości (1932), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1937), Krzyż Walecznych – czterokrotnie (1921), Złoty Krzyż Zasługi (1929), Krzyż Zasługi Wojsk Litwy Środkowej, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921 (1928), Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1928), Medal Wojska – czterokrotnie (1948), Krzyż „Wilno-Wielkanoc”, Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej (Łotwa, 1929).